

ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

Свідоцтво
про державну
реєстрацію
серія КВ № 5049
від 11 квітня 2001 р.

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ

Засновано
в 2001 році

Передплатний індекс
23823

**ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЧАСОПИС
1 (64)' 2017**

Засновники

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО
ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

Редакційна колегія журналу «Вища освіта України» Головний редактор

Віктор АНДРУЩЕНКО,

доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

Редакційна колегія

Меланія АСТВАЦАТРЯН

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов Вірменського державного педагогічного університету ім. Хачатура Абовяна (Вірменія)

Віль БАКІРОВ

доктор соціологічних наук, професор, академік НАН України, академік НАПН України, ректор Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна

Володимир БОНДАР

доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, декан факультету педагогіки та психології Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

Леонід ГУБЕРСЬКИЙ

доктор філософських наук, професор, академік НАН України, академік НАПН України, ректор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

Наталія ДЕМ'ЯНЕНКО

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології вищої школи Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

Микола ЄВТУХ

доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, академік-секретар відділення вищої освіти НАПН України

Ірина ЗАРУБІНСЬКА

доктор педагогічних наук, професор Національного авіаційного університету

Світлана КАЛАШНИКОВА

доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту вищої освіти НАПН України

Беата КОСОВА

доктор філософії, професор Університету Матея Бела (Словацька Республіка)

Наталія КОЧУБЕЙ

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та інноваційних техно-

логій соціокультурної діяльності Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (заступник головного редактора)

Ян КРАСИЦЬКИЙ

доктор габілітований, професор Інституту філософії факультету суспільних наук Вроцлавського університету (Польща)

Василь КРЕМЕНЬ

доктор філософських наук, професор, академік НАН України, академік НАПН України, президент НАПН України

Серап КУРБАНОГЛУ

професор, декан факультету педагогічного менеджменту Університету Хаджеттепе (Туреччина)

Сергій КУРБАТОВ

доктор філософських наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу лідерства та інституційного розвитку вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України

Володимир ЛУГОВИЙ

доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, перший віце-президент НАПН України (перший заступник головного редактора)

Наталія МОЗГОВА

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

Володимир РЯБЧЕНКО

доктор філософських наук, старший науковий співробітник Інституту вищої освіти НАПН України

Володимир СЕРГІЄНКО

доктор педагогічних наук, професор, декан факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

Петро СТАВИНСЬКИЙ

доктор габілітований, професор Педагогічного університету імені Комісії Народної освіти у Кракові (Польща)

Ірина СТЕПАНЕНКО

доктор філософських наук, професор, завідувач відділу інтернаціоналізації вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України

Жаннета ТАЛАНОВА

доктор педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник, завідувач відділу політики та врядування у вищій освіті Інституту вищої освіти НАПН України

Ольга ЯРОШЕНКО

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач відділу інтеграції вищої освіти і науки Інституту вищої освіти НАПН України

Адреса редакції:

01014, м. Київ-14, вул. Бастіонна, 9.
Інститут вищої освіти НАПН України
Тел.: +38-044-286-68-04/286-63-68

Матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою: wou@ukr.net
сайт журналу: www.wou.npu.edu.ua

Схвалено рішенням вченої ради НПУ ім. М. П. Драгоманова,
протокол № 7 від 23.02.2017.

© «Вища освіта України», 2017

© «Педагогічна преса», 2017

© Інститут вищої освіти НАПН України, 2017

ЗМІСТ

СТОРИНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Віктор АНДРУЩЕНКО «Школа майбутнього» для України і європейського простору	5
---	---

АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Віктор АНДРУЩЕНКО, Володимир СЕРГІЄНКО, Ігор ВОЙТОВИЧ Освітні вимірювання: наука і практична діяльність	17
--	----

ПОСТАТЬ

Олександр ВОЗНЮК, Галина КОЗЛАКОВА Олександра Дубасенюк – видатний учений-педагог, засновник науково-педагогічної школи «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів»	25
---	----

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ХХІ: ПОШУК ПРІОРИТЕТІВ

Тамара КІРИК Філософія освіти про ноолексикон для вищої школи ХХІ ст.	30
Юлія ОПАНАСЮК Філософія інформаційної освіти	37

НОВІТНЯ НАУКА ТА СУЧАСНА ОСВІТА

Володимир ЛУГОВИЙ, Жаннета ТАЛАНОВА Наука в університетах, університети в науці у світовому дослідницькому просторі	42
Анатолій ЩЕДРІН Концепції позаземного розуму в культурному універсумі сьогодення: філософсько-освітні виміри	51

ЧАС РЕФОРМ: МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Іван СИЛАДІЙ Нові тенденції в розвитку вітчизняної освіти	59
Катерина ШОВШ Інформаційна культура соціального педагога: особливості формування та реалізації	65

ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ

Катерина ПАСЬКО Ефективність спілкування як умова продуктивної професійної діяльності педагога	72
---	----

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Marja NESTEROVA European cognitive practices of social cohesion development in the ukrainian educational dimension (Європейські когнітивні практики розвитку соціальної згуртованості в українському освітньому просторі)	77
--	----

ІНФОРМАЦІЯ. РЕЦЕНЗІЇ. ПОВІДОМЛЕННЯ

Як виміряти освіту? (I Міжнародна наукова конференція Української асоціації дослідників освіти (УАДО) “Емпіричні дослідження для реформування освіти в Україні”).....	84
Реферативний обзор статей номера.....	86
Abstracting Review of Journal Articles.....	90
Contents.....	94
До уваги авторів.....	95

**Журнал «Вища освіта України»
згідно з постановою Президії ВАК України
від 26 січня 2011 р. № 1–05/1 внесено до Переліку
видань, де можуть друкуватися результати дисертаційних
робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата
педагогічних і філософських наук**

Катерина ШОВШ

директор коледжу Закарпатського
угорського інституту імені Ференца
Ракоці II, здобувач НПУ
імені М. П. Драгоманова

Ключові слова: людина, освіта, культура, інформація, інформаційна культура.

Аналізуються особливості формування інформаційної культури майбутніх соціальних педагогів, учителів та соціальних працівників, насамперед, важливість доступу до (та освоєння) інформаційно стиснутого соціального досвіду поколінь. Традиції, звичаї народу, особливості його ментальності, що виявляються насамперед у побуті, є тією первинною базою й одночасно джерелом, із якого соціальний педагог черпає моделі, підходи, способи роботи з людьми різного вікового, майнового, релігійного і т. п. статусу. Інформаційна культура соціального педагога має включати в себе глибокий загальнолюдський почуттєвий сегмент, який забезпечує людське і людяне ставлення до своїх реципієнтів, співпереживання їх долі і перспективи входження в суспільну цілісність.

УДК 004:316.74:37.013.42

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ

© Шовш К., 2017

Інформаційна культура соціального педагога як елемент його загальної культури базується на володінні ним сучасними інформаційними технологіями й покладає на нього відповідальність за виховання інформаційних компетенцій у своїх учнях, тому слід мати на увазі, що вона формується, насамперед, під час навчальної підготовки майбутніх соціальних працівників у педагогічних закладах освіти. При цьому інформаційна підготовка майбутнього соціального педагога має спільні і відмінні характеристики порівняно з подібним процесом, розрахованим на інші категорії майбутніх фахівців, скажімо, інженерів, технологів тощо. Спільним для всіх майбутніх фахівців є їх інформаційна підготовка, спрямована на володіння інформаційно-комунікативними технологіями й формування здатності застосовувати їх у своїй практичній діяльності. Особливе в інформаційній підготовці соціального педагога обумовлено необхідністю формування його здатності передати інформаційні компетенції своїм учням, виховати в них потребу й потяг до оволодіння інформаційною культурою відповідно до вимог становлення та розвитку інформаційного суспільства. Зупинимось на розгляді цієї проблематики більш детально.

Інформаційне суспільство – це не просто змінена соціальна, виробнича, економічна чи політична структура, це ще й нові

виклики, що постають перед кожною окремою людиною. Відповіддю на ці виклики може бути лише високий рівень інформаційної грамотності, обізнаності і культури. Досягнення такого рівня лежить, здебільшого, у площині освіти. Отже, одним з ключових суб'єктів формування у населення високого рівня інформаційної культури є педагог, який, своєю чергою, має бути максимально компетентним в інформаційно-комунікативному розумінні. «З початком нового століття суспільство підійшло до нового етапу інформатизації освіти, який вимагає нових підходів до підготовки вчителя, вихователя, викладача вищої школи» [2, с. 626]. Предметом нашого дослідження є формування соціальних педагогів та соціальних працівників нової формації у процесі навчання у педагогічному університеті. Головним критерієм такого формування, з нашого погляду, є досягнення майбутніми соціальними педагогами високого рівня інформаційної культури. «Інформаційна культура вчителя в сучасних умовах стає фактором його професійного розвитку» [8, с. 139]. Таким чином, вивчення інформатики та інших дисциплін, спрямованих на підвищення рівня інформаційної культури, є важливим чинником формування особистісно-професійних компетентностей майбутнього вчителя. Водночас таке вивчення має підпорядковуватися загальній логіці навчання і виховання саме вчителя, тобто залежати від основних вимог, що постають перед професійним становленням педагога.

Для формування майбутнього педагога з високим рівнем інформаційної культури та комунікаційної компетентності необхідно на концептуально-теоретичному та навчально-методичному рівні розробити чіткі програмні настанови, на основі яких має формуватися інноваційно-гуманістичний культурно-інформаційний простір педагогічного вишу. «Проте в педагогічній науці до цих пір відсутні педагогічно виважені і науково обгрунтовані підходи до побудови комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання інформаційних технологій студентів педагогічних спеціальностей у педагогічному університеті, критерії їх ефективності щодо навчання і виховання, формування світогляду студентів, їхніх професійно значущих компетентнос-

тей у галузі найбільш масових і соціально значущих інформаційних технологій» [15, с. 109]. Таким чином, сьогодні надзвичайно актуальною є тематика, спрямована на визначення того, яку значимість має інформатика для вчителя, а також що є спільного й відмінного, особливого порівняно з формуванням інформаційних компетенцій для інших категорій майбутніх фахівців.

Ключовим завданням сучасної педагогічної спільноти є інтегративне поєднання новітніх інформаційних, комп'ютерних, мультимедійних, мережевих технологій із навчально-виховними технологіями інноваційно-гуманістичного характеру. Майбутній учитель повинен уміти на світоглядно-ціннісному рівні поєднувати інформаційні та педагогічні засоби, створюючи для своїх вихованців розвивальний інформаційно-культурний простір. «Курси інформатики, як у школі, так і ВНЗ, переважно навчають роботи з комп'ютером, основ програмування, залишаючи поза увагою соціально-інформаційні процеси. Переважає прагматичний підхід, який виявляється в тому, що здобуті знання сприймаються тільки щодо їх конкретного практичного застосування в навчальній або професійній діяльності. Таке обмежене розуміння цілей і завдань виховання інформаційної культури особистості перешкоджає цілісному її формуванню і не сприяє виробленню правильних уявлень про інформаційну картину світу. У зв'язку з цим завдання системи освіти полягає в тому, щоб усе соціальне середовище було спрямоване на формування інформаційної культури особистості, щоб вона не обмежувалася процесом навчання, а відбувалася в побуті, дозвіллі й інших сферах життєдіяльності. Особливо це важливо в професійній підготовці й забезпеченні професійного зростання педагога, оскільки цей процес не припиняється з випуском фахівця з вищого навчального закладу, не обмежується рамками системи підвищення кваліфікації – він є безперервним розвитком і саморозвитком професіонала, зумовленим періодично оновлюваними вимогами до нього зі сторони світової спільноти. Практика доводить, що наша країна сьогодні не відчуває дефіциту грамотних «технарів». Проте для впровадження й використання ін-

формаційних технологій в освіті потрібні не лише технічні фахівці, котрі створюють, розвивають і підтримують технології, але й педагоги, підготовлені до застосування цих технологій» [13, с. 278–279]. Такі педагоги можуть формувати свої базові особистісно-професійні інформаційні компетентності виключно в інноваційно-гуманістичному інформаційно-культурному просторі педагогічного університету. Тому сьогодні набуває особливої актуальності проблематика розробки та впровадження нових принципів формування інформаційно-культурного та навчально-виховного просторів педагогічних вишів. При цьому інформаційне та навчальне середовище, створюване для майбутніх учителів, мають бути гармонійно синхронізовані та інтегровані [12].

Для соціального педагога вкрай важливим є інформаційно стиснутий соціальний досвід поколінь. Традиції, звичаї народу, особливості його ментальності, що виявляються насамперед у побуті, є тією первинною базою й одночасно джерелом, з інформації про які соціальний педагог моделює підходи, способи роботи з людьми різного вікового, майнового, релігійного і т. п. статусу.

На відміну від спеціалістів в інших галузях соціального функціонування, соціальний педагог має не лише володіти певними професійними засобами комп'ютерного спрямування, але й повноцінно застосовувати інноваційно-гуманістичні технології навчання та виховання. У зв'язку з цим комп'ютерні засоби та мережі постають лише як один з елементів цілісної, інтегрованої, креативної інформаційної культури вчителя. «В умовах інформатизації освіти вимоги до інформаційної культури вчителя підвищуються. Це пов'язано з професійною діяльністю вчителя, яка нині характеризується використанням сучасних інформаційних і комунікаційних засобів. У цих умовах змінюється характер його праці. Педагогу доводиться, по-перше, проектувати і конструювати технологію навчання; по-друге, розробляти на її основі дидактичний інформаційний комплекс навчальної дисципліни; по-третє, обґрунтовувати на комунікативному рівні логіку організації педагогічної взаємодії з тими, що навчаються; по-четверте, вибрати адекватні

форми і методи управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів; по-п'яте, розробляти і формувати педагогічні тести і тестові завдання для організації контролю і самоконтролю тощо» [11, с. 167]. Таким чином, інформатика для майбутнього вчителя – це не лише дисципліна, що надає ключові знання для користування комп'ютерними технологіями, але й фундаментальна, інтегральна сфера необхідних для здійснення власне педагогічних завдань інформаційно-культурних компетентностей.

Важливо, щоб у процесі навчання в педагогічному університеті майбутній учитель глибоко усвідомив принцип того, що будь-які комп'ютерні, мультимедійні, мережеві технології у педагогіці мають бути спрямовані виключно на формування гуманістичного навчально-виховного простору, орієнтованого на якнайширше сприяння творчій, креативній, соціалізаційній самореалізації кожного окремого учня і вихованця. «Хоча сучасні освітні технології й узагальнені трьома основними чинниками технічного гатунку – комп'ютерною технікою, інформаційними мережами і мультимедійними засобами, – однак спрямовані вони на людину і покликані сприяти її розвитку. Комп'ютерна техніка допомагає індивідуалізувати навчання, налагодити зворотний зв'язок з тим, хто навчається, звільнити суб'єктів навчального процесу від рутинної роботи. Завдяки людині така техніка в процесі її використання набуває особливого змісту. Щодо цього у практичній педагогіці навіть склалися не тільки такі пріоритетні напрями аналізу застосування комп'ютера, як вивчення основ інформатики й обчислювальної техніки чи керування освітніми установами і навіть регіональними освітніми системами. Особлива увага нині стала приділятися і впровадженню інформаційних технологій в освітній процес, розгортанню системи освіти на підставі використання найсучасніших інформаційних технологій» [7, с. 16]. Але таке використання не може бути для педагогів самоціллю. Будь-яке застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті має бути спрямованим виключно на підвищення гуманістичної інтенсивності та інноваційної творчості навчально-виховного процесу. Майбутній вчитель має вміти компетент-

но та результативно застосовувати можливості новітніх технологій для інтенсифікації та гуманізації педагогічних практик та методик.

Орієнтуючись на ключові інноваційно-гуманістичні педагогічні цілі, майбутній соціальний педагог має на високому компетентнісному рівні володіти і новітніми інформаційно-комунікаційними технологіями. Без високого рівня інформаційної культури та комп'ютерної грамотності сучасний учитель не може розвиватися і прогресувати в професійному та особистісному плані. «Вимоги до сучасного вчителя у галузі використання комп'ютерних технологій досить високі, оскільки програмне забезпечення вивчення предмета включає широкий діапазон програмних засобів і навчальних матеріалів, орієнтованих на різні рівні, етапи, аспекти і профілі навчання. Крім того, учитель повинен володіти необхідним термінологічним апаратом для використання комплексу програмних засобів. Це обумовлює уточнення та вдосконалення змісту роботи педагога з інформацією та інформаційними технологіями» [6, с. 9–10]. Враховуючи це, вища педагогічна освіта у своєму програмно-дисциплінарному вимірі має містити значний комплекс навчальних курсів і практичних занять щодо оволодіння студентами фундаментальними знаннями з інформатики, а також ключовими компетентнісними здатностями щодо використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологічних новацій.

Важливою педагогічною компетентністю майбутнього вчителя є спроможність використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій саме з метою вдосконалення методичного забезпечення навчально-виховного процесу. Саме в цьому полягає одна з важливих відмінностей того, як майбутні вчителі мають вивчати інформатику та пов'язані з комп'ютерними технологіями дисципліни, на відміну від багатьох інших категорій спеціалістів. «Одночасне використання мультимедійних засобів, комп'ютерів та Інтернету дозволяє зробити процес навчання більш інтенсивним й інтерактивним. Найкращий результат досягається застосуванням таких методів, як взаємне навчання; навчання в умовах, наближених до реальних; проблемно-орієн-

товане навчання; рефлексія тощо» [3, с. 19]. Ці особливості необхідно обов'язково враховувати під час формування вчителів нового покоління в сучасних педагогічних вишах. Для цього необхідно розробляти нові гнучкі методики підвищення рівня інформаційної культури майбутніх педагогів засобами навчання і виховання, доступними сучасній вищій освіті.

Зрештою, в організації та змістовно-структурному забезпеченні навчального процесу у вищому педагогічному навчальному закладі обов'язково треба враховувати сучасні вимоги педагогічної дійсності до майбутнього вчителя. У сучасній педагогіці достатньо чітко визначені ключові інформаційно-культурні особистісно-професійні компетентності, якими має володіти кваліфікований учитель, орієнтований як на активний розвиток своїх вихованців, так і на власне професійне та особистісне вдосконалення. «Сучасна педагогічна наука визначила перелік основних знань і вмінь, якими має володіти педагог у галузі інформаційно-телекомунікаційних технологій: 1) знати структуру та принципи роботи засобів комп'ютерної техніки, інформаційних і телекомунікаційних технологій; 2) знати можливості та галузі використання інформаційних технологій, автоматичних навчальних систем, автоматичних систем управління та їх вплив на різноманітні сфери професійної діяльності, перспективи подальшого розвитку; 3) знати принципи побудови та функціонування інформаційно-телекомунікаційних технологій різних класів, знатися на автоматичних навчальних системах та методиці створення автоматизованих навчальних курсів; 4) володіти методологією розробки та розв'язання задач за допомогою комп'ютерних технологій; 5) уміти кваліфіковано застосовувати прикладні програми широкого та спеціального призначення; 6) володіти навичками роботи з програмами автоматизованої підготовки документів, системами машинної графіки, редактором текстів, базами даних, електронними таблицями» [9, с. 365]. Такі значні вимоги до вчителя нового покоління зумовлюють необхідність фундаментальної підготовки студентів педагогічних університетів у галузі інформатики з тісним взаємозв'язком з педагогічними методиками, технологіями

і принципами організації навчально-виховного процесу в навчальних закладах різних рівнів акредитації.

Сьогодні в концептуально теоретичному дискурсі вітчизняної педагогіки та філософії освіти існує актуальна необхідність чіткого визначення того, що має давати інформатика сучасному вчителю, а також, що в неї спільного і відмінного порівняно з формуванням інформаційних компетенцій для інших категорій фахівців. Існує достатньо широкий перелік критеріїв, що визначають готовність учителя використовувати новітні інформаційно-комп'ютерні технології в навчально-виховному процесі та в процесі особистісно-професійного самовдосконалення. «Критеріями готовності вчителя школи до використання інформаційних технологій визначено рівень навичок кваліфікованого користувача комп'ютерної техніки; знань особливостей використання комп'ютерної техніки в школі; вмінь використовувати комп'ютерну техніку на уроці в початковій школі, здійснювати пошук інформації, отримувати нові знання та здійснювати самоосвіту засобами новітніх інформаційних технологій, створювати власні дидактичні матеріали засобами новітніх інформаційних технологій, діагностувати рівень навчальних досягнень учнів засобами новітніх інформаційних технологій, здійснювати організаційну діяльність та планування засобами новітніх інформаційних технологій, використовувати новітні інформаційні технології для наукової діяльності та під час підготовки дипломної роботи» [14, с. 10]. Таким чином, інформаційно-комунікаційні компетентності вчителя значно підвищують його успішність в особистісно-професійній самореалізації. «Успішною умовою професійної діяльності вчителя є його професійна компетентність у галузі використання комп'ютерних і телекомунікаційних технологій. Професійна підготовка майбутнього вчителя включає, крім того, формування готовності майбутнього вчителя до практичної педагогічної діяльності» [10, с. 296]. Отже, успішний вчитель, що може організувати та керувати педагогічним процесом становлення, творчості та саморозвитку своїх учнів і вихованців, відзначається тим, що знання і компетентності інформаційно-комунікаційного гатунку він

може ефективно використовувати для досягнення інноваційно-гуманістичних цілей, що стоять перед сучасною школою.

Одним з найважливіших аспектів проблематики формування інформаційної культури майбутніх педагогів у вітчизняних вишах є стан інформатизації українських педагогічних університетів, який порівняно з деякими університетами розвинених країн світу, особливо європейських, ще не є конкурентоспроможним. У зв'язку з цим існує нагальна необхідність наскрізної інформатизації культурних просторів українських педагогічних вишів, які всіляко прагнуть бути рівноцінними партнерами відповідним установам у європейських країнах. «Дуже корисним для України буде вивчення досвіду країн ЄС, у яких багато зроблено для того, щоб зорієнтувати вищу освіту на підготовку людей, що живуть та працюють в умовах інформаційного суспільства. Європейська ініціатива передбачає вдосконалення системи Інтернет та мультимедійних ресурсів, їх використання в процесі навчання та засвоєнні нових професій, а також у розвитку нових навичок праці, адаптованості та творчого підходу до роботи, прагнення до розширення знань. Взнявши на озброєння європейський досвід створення та використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі освіти, Україна може значно пришвидшити їх упровадження в національну освітню систему. Державні органи нашої країни підтримують процес інформатизації освіти, багато роблять для забезпечення освітніх закладів комп'ютерною технікою, сучасними засобами навчання, однак криза в економічній сфері суттєво стримує цей глобальний процес» [1, с. 724]. Саме фінансово-економічні та матеріально-технічні проблеми, що існують в сучасних політико-економічних реаліях в українських педагогічних університетів, значною мірою звужують можливості всебічної інформатизації та модернізації навчального, культурного, організаційного простору ВНЗ. З іншого боку, у свідомості сучасних студентів і педагогів уже чітко сформувалося глибоке розуміння необхідності самовдосконалюватися у напрямі підвищення особистісно-компетентнісного рівня інформаційної культури.

Усі усвідомлюють, що на шляху до входження в єдину європейську сім'ю народів, особливу роль відіграє освіта, адже саме від освіченості населення залежить можливість країни розвиватися інноваційно-модернізаційним шляхом. Система освіти має якнайшвидше адаптувати всі аспекти своєї діяльності, у тому числі і культурно-інформаційні, до провідних вимог європейської освіти. «Сьогодні в нашій країні відбувається становлення системи освіти, орієнтованої на входження в європейський освітній простір. Учитель перестав бути основним джерелом знань для учнів, які черпають інформацію з інших джерел: телебачення, відеофільми, комп'ютерні програми, Інтернет тощо. Інформатизація суспільства зумовлює необхідність інформатизації системи освіти» [4, с. 156]. Як показує досвід розвинених європейських та північноамериканських країн, успішною може бути тільки та освітня система, що випереджальним чином відповідає на виклики епохи. Сьогодні успішною може бути виключно інтегрально інформатизована освіта.

У нашій країні поки що важко говорити про відповідний розвиненим країнам рівень інформатизації вищої педагогічної освіти і освіти в цілому. Річ у тім, що в Європі і США активна і цілеспрямована інформатизація освіти розпочалася понад 30 років тому: «У США вже в 1984/1985 навчальному році майже 15 000 000 учнів та 500 000 учителів мали можливість використовувати комп'ютери в навчальному процесі, що дало можливість масового застосування електро-

них обчислювальних машин для навчання та виховання не тільки в навчальному закладі, але й дома, у сім'ї. Засоби, методи використання та можливості новітніх інформаційних технологій значно підвищили ефективність і позакласних занять, які користуються особливою популярністю, через меншу регламентованість, ніж шкільна урочна система. На сьогодні в США діє загальнонаціональна програма «Глобальна інформаційна інфраструктура». Також у рамках програми «Зоряні школи» розпочинається використання супутникового телебачення для реалізації навчальних завдань. 1982 рік був оголошений ЮНЕСКО «Роком інформатики». В Англії та Франції були розроблені державні програми комп'ютеризації освіти. У межах реалізації цих програм створені Банки програм, які рекомендуються для використання в навчальному процесі; проведена масова перепідготовка викладачів; забезпечено впровадження ПК у систему освіти» [5, с. 274]. Таким чином, принаймні в часовому вимірі ми значно відстаємо від провідних країн світу, адже 30 років для інформаційної цивілізації є часом, коли змінилося вже багато поколінь комп'ютерної техніки, а також світоглядне її сприйняття новими поколіннями людей, що живуть у країнах, що розвиваються по інноваційному шляху. З іншого боку, інформаційно-технологічна сфера дуже гнучка і прозора, а отже, модернізувати освіту з точки зору інтегративного залучення корисних для навчально-виховного й організаційного процесу можна і випереджальними темпами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бессалова Т. В. Болонський процес та інформатизація вищої школи України / Тетяна Бессалова // Гілея : науковий вісник : зб. наук. праць – К. : ВІР УАН, 2013. – Вип. 72, № 5. – С. 721–725.
2. Гончаров В. І. Інформатизація освіти як потреба її модернізації: другий етап / Володимир Гончаров // Гілея : науковий вісник : зб. наук. праць. – К. : ВІР УАН, 2012. – Вип. 59, № 4. – С. 622–626.
3. Журавський В. С. Україна на шляху до інформаційного суспільства / В. С. Журавський, М. К. Родіонов, І. Б. Жилияєв. – К. : ІВЦ Вид-во «Політехніка», 2004. – 484 с.
4. Зорочкіна Т. Роль інформаційних технологій у підготовці вчителів до здійснення індивідуального підходу до учнів початкових класів / Т. Зорочкіна // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць. – Слов'янськ : СДПУ, 2010. – Вип. ІІІ, ч. ІІ. – С. 156–162.

REFERENCES

1. Bessalova T. V. The Bologna Process and informatization of higher school in Ukraine / Tetyana Bessalova // Hileia: naukovyi visnyk. Collection of research papers – K. : VIR UAN, 2013. – № 72 (5). – P. 721–725.
2. Honcharov V. I. Informatization of education: current stage (problems and prospects) / Volodymyr Honcharov // Hileia: naukovyi visnyk. Collection of research papers – K. : VIR UAN, 2012. – № 58 (3). – P. 514–520.
3. Zhuravskiy V. S. Ukraine on its way to informational society / V. S. Zhuravskiy, M. K. Rodionov, I. B. Zhylyaiiev. – K. : IVTs Vydavnytstvo «Politekhnikha», 2004. – 484 p.
4. Zorochkina T. The role of information technologies in training teachers to implement individual approach to primary school pupils / T. Zorochkina // Humanization of the educational

- 5. Кивлюк О. П.** Соціально-педагогічні аспекти інформатизації освіти в процесі розвитку інформаційного суспільства / Ольга Кивлюк // Гілея : науковий вісник : зб. наук. праць. – К., 2009. – Вип. 18. – С. 270–277.
- 6. Клименко А. О.** Формування інформаційної культури майбутніх педагогів у навчальній діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Анатолій Клименко. – Тернопіль, 2010. – 19 с.
- 7. Олійник А. І.** Інформаційні технології як основа і засіб реалізації інноваційних процесів в сучасній освіті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.10 «Філософія освіти» / Анатолій Олійник. – К., 2008. – 22 с.
- 8. Полякова Т. И.** Информационная культура современного педагога как фактор его профессионального развития : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Татьяна Полякова. – СПб., 2005. – 209 с.
- 9. Руденко В. Д.** Інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті / В. Д. Руденко // Енциклопедія освіти / голов. ред. : В. Г. Кремень. – К. : Юрінком-Інтер, 2008 – С. 364–365.
- 10. Сергійчук О.** Роль інноваційних педагогічних технологій у підготовці майбутніх учителів / Олена Сергійчук, Алла Сембрат // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» : зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип. 28, т. 2. – С. 293–298.
- 11. Синчишина О. А.** Інформаційні технології у розвитку професійної компетентності вчителів початкової школи в системі післядипломної освіти / О. А. Синчишина // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. праць / Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 7 (50). – С. 166–168.
- 12. Скубашевська О. С.** Філософія інноваційного розвитку освіти в умовах становлення інформаційного суспільства в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філос. наук : спец. 09.00.10 «Філософія освіти» / Ольга Скубашевська. – К., 2010. – 33 с.
- 13. Степанов В. Ю.** Інформаційна культура особистості в освіті / В. Ю. Степанов // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. праць. – Харків : ХДАК, 2012. – Вип. 37. – С. 276–284.
- 14. Суховірський О. В.** Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Олег Суховірський. – К., 2005 – 26 с.
- 15. Шевчук Л. Д.** Основи методичної системи навчання прикладної інформатики студентів індустріально-педагогічних спеціальностей / Л. Д. Шевчук // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 8 (15). – С. 109–115.
- process: scientific research journal. – Sloviansk : SDPU, 2010. – № LII, Part II. – P. 156–162.
- 5. Kyvliuk O. P.** Social and pedagogical aspects of informatization of education in the development of the information society / Olha Kyvliuk // Hileia (naukovyi visnyk): Collection of scientific papers. – K., 2009. – № 18. – P. 270–277.
- 6. Klymenko A. O.** Formation of informational culture of the future teachers in educational activities. Thesis abstract for the degree of candidate of pedagogical sciences : Specialty 13.00.04 «Theory and methodics of professional education» / Anatolii Klymenko. – Ternopil, 2010. – 19 p.
- 7. Oliinyk A. I.** Informational technologies as a basis and a way of realization of innovative processes in modern education : Specialty 09.00.10 «Philosophy of education» / Anatolii Oliinyk. – K., 2008. – 22 p.
- 8. Poliakova T. Y.** Information culture of the modern teacher as the factor of his professional development : Specialty 13.00.01 «General pedagogy, the history of pedagogy and education» / Tatiana Poliakova. – Sankt-Peterburh, 2005. – 209 p.
- 9. Rudenko V. D.** Information and telecommunication technologies in education / V. D. Rudenko // Encyclopedia of education / Head editor : V. H. Kremen – K. : Yurinkom-Inter, 2008 – P. 364–365.
- 10. Serhiychuk O.** The role of innovative educational technologies in preparation of future teachers / Olena Serhiichuk, Alla Sembrat // Humanitarnyi visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody» : Collection of scientific works. – Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2013. – № 28, Volume II. – P. 293–298.
- 11. Synchshyna O. A.** Informational technologies in the development of professional competence of primary school teachers in the system of postgraduate education / O. A. Synchshyna // Updating content, forms and methods of training and education in educational institutions: Collection of scientific works. Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu. – Rivne : RDHU, 2013. – № 7 (50). – P. 166–168.
- 12. Skubashevsk O. S.** The philosophy of innovative development of education in the formation of information society in Ukraine : Specialty 09.00.10 «Philosophy of education» / Olha Skubashevsk – K., 2010. – 33 p.
- 13. Stepanov V. Y.** Personal informational culture in education / V. Y. Stepanov // Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury : Collection of scientific works. – Kharkiv : KhDAK, 2012. – № 37. – P. 276–284.
- 14. Sukhovirskiy O. V.** Preparation of future elementary school teachers to use information technologies : Specialty 13.00.04 «Theory and Methods of Professional Education» / Oleh Sukhovirskiy. – K., 2005 – 26 p.
- 15. Shevchuk L. D.** Basics of methodical system of training applied informatics for students of industrial and pedagogical qualifications / L. D. Shevchuk // The scientific journal of the National Dragomanov Pedagogical University. Series 2 : Computer-oriented educational systems. – K. : Vydavnytstvo NPU im. M. P. Drahomanova, 2010. – № 8 (15). – P. 109–115.

РЕФЕРАТИВНЫЙ ОБЗОР СТАТЕЙ НОМЕРА

СТРАНИЦА ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Виктор АНДРУЩЕНКО

«ШКОЛА БУДУЩЕГО» ДЛЯ УКРАИНЫ И ЕВРОПЕЙСКОГО
ПРОСТРАНСТВА 5

Анализируются вызовы глобализованного мира к системе подготовки человека к жизни, ответы на них средствами образования и воспитания в Украине и странах европейского пространства. Образование и наука, шире – интеллект нации рассматриваются в качестве главного ресурса, благодаря которому современное общество может двигаться по ступеням общественного прогресса. Невнимание к образованию оборачивается потерями, которые «размывают» культуру, вытесняют народ с путей цивилизационного развития. Особое внимание уделяется рассмотрению направлений реализации Концепции «Новая украинская школа. Пространство образовательных возможностей». Подчеркивается, что будущее образование должно быть привлекательным, человекоцентристским, демократичным, открытым, информационным и диалогичным, реализовываться на основе органического единства знаний, компетенций и ценностей.

Ключевые слова: человек, культура, образование, воспитание, модернизация, знание, компетенции, ценности.

АКТУАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА

Виктор АНДРУЩЕНКО, Владимир СЕРГИЕНКО, Игорь ВОЙТОВИЧ

ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ИЗМЕРЕНИЯ: НАУКА И ПРАКТИЧЕСКАЯ
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ 17

Доказано, что педагогические измерения можно рассматривать как частный случай образовательных измерений. Они связаны с такими понятиями и видами деятельности как тестология, оценки (экспертные и др.), квалиметрия, наукометрия, мониторинг качества образования, математическая статистика, рейтингование в образовании, разработка стандартов образовательной деятельности и стандартов подготовленности. Измерение качества подготовки студентов и компетентности преподавателей предоставляет организаторам учебного процесса информацию для принятия решений и достижения поставленных целей. Изложен опыт подготовки специалистов по образовательным измерениям, по определению рейтинга преподавателей и кафедр в Национальном педагогическом университете имени М. П. Драгоманова.

Ключевые слова: высшее образование, качество высшего образования, оценки, тесты, рейтинги, управление, специальность «Образовательные измерения».

ЛИЧНОСТЬ

Александр ВОЗНЮК, Галина КОЗЛАКОВА

АЛЕКСАНДРА ДУБАСЕНЮК – ВЫДАЮЩИЙСЯ УЧЕНЫЙ-ПЕДАГОГ,
ОСНОВАТЕЛЬ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ШКОЛЫ
«ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ
УЧИТЕЛЕЙ» 25

В данной статье представлены научно-педагогические достижения, учебно-методические издания и научно-педагогическая школа профессора А. А. Дубасенюк в связи с избранием ее Почетным академиком НАПН Украины в октябре 2016 г.

Ключевые слова: А. А. Дубасенюк, научная школа, педагогические исследования, учебно-методические издания, профессионально-педагогическая подготовка учителей.

ФИЛОСОФИЯ ОБРАЗОВАНИЯ XXI: ПОИСК ПРИОРИТЕТОВ

Тамара КИРИК

ФИЛОСОФИЯ ОБРАЗОВАНИЯ О НООЛЕКСИКОНЕ ДЛЯ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ XXI ВЕКА 30

В статье исследована современная тенденция появления новых научных терминов, связанных с понятием «ноосфера». Они нужны для описания инноваций в высшем образовании, научных исследованиях, производстве, управлении, экологии и др. Новые термины формируют ноолексикон (нооглоссарий или нооэнциклопедию). Особенно важны пять понятий: ноотехнологии, ноонет, нооразвитие, ноообщество, ноогуманизм. Автор предлагает разделить ноолексикона на две части – рациональную, связанную с точными науками (Sciences), и иррациональную (Arts). Указано на большое значение для образования понятия «ноогуманизм», предложено для него новую научную базу.

Ключевые слова: высшее образование, ноосфера, ноолексикон, ноотехнологии, нооразвитие, ноогуманизм.

Юлия ОПАНАСЮК

ФИЛОСОФИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ 37

Современному миру присущи стремительное нарастание информации и изменение средств коммуникации. Еще недавно человек приобретал знания, которых ему хватало на всю его жизнь. Сегодня информация стареет, не успевая дойти до потребителя, которому приходится постоянно учиться, переучиваться, преобразовывать свою жизнь. С изменением совокупной деятельности принципиально изменились и коммуникационные технологии. В настоящее время надо уметь быстро ориентироваться в пространстве знаний, научиться без сожаления отказываться от устаревших стереотипов и форм поведения и мышления. В то же время современный этап развития человечества характеризуется усилением процесса глобализации и углубления проблем в системе отношений «человек – общество». Повышая эффективность экономики, глобализация попутно создает потенциальную угрозу демонтажа созданной в течение предыдущего века социальной надстройки с возможным обострением классовых отношений в планетарном масштабе.

Ключевые слова: человек, образование, философия образования, глобализация, прогресс.

НОВЕЙШАЯ НАУКА И СОВРЕМЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Владимир ЛУГОВЫЙ, Жаннета ТАЛАНОВА

НАУКА В УНИВЕРСИТЕТАХ, УНИВЕРСИТЕТЫ В НАУКЕ В МИРОВОМ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ 42

Выяснены особенности современного мирового исследовательского пространства, его основных структурных составляющих разной модальности. Доказано, что университетский сектор является важным, однако далеко не доминирующим субъектом исследований и разработок (ИиР). Его часть в освоенных средствах, как правило, не превышает четверти и наибольшая для западноевропейских, наименьшая для восточноазиатских университетов. В мире 8 стран наиболее инвестируют финансовых и человеческих ресурсов в ИиР, а именно: США, Китай, Япония, Германия, Корея, Франция, СК и Россия. США доминируют по объемам затрат на ИиР и занимают промежуточное положение по соотношению бизнесовой и правительственной роли в их финансировании, а также части университетского сектора в их выполнении (14%). В этой стране федеральное финансирование университетских ИиР составляет свыше 55%, распространённым является их самофинансирование (более 24%), в то же время удельный вес бизнеса не превышает 5–6%. В Украине на сектор высшего образования в национальном исследовательском простран-

стве в 2015 г. приходилось 5,3% освоенных средств, соответствующее самофинансирование университетов составляло 0,04%, затраты на ИиР в бюджетах этих заведений в среднем не превышали 3%. Предпосылкой повышения роли украинской университетской науки выступает преодоление раздробленности заведений высшего образования. Необходимо постепенное увеличение государственных затрат на ИиР в университетах.

Ключевые слова: мировое исследовательское пространство, исследования и разработки, университетский сектор, финансирование, исследователи, ОЭСР, ЕС, США, Украина.

Анатолий ЩЕДРИН

**КОНЦЕПЦИИ ВНЕЗЕМНОГО РАЗУМА В КУЛЬТУРНОМ УНИВЕРСУМЕ
СОВРЕМЕННОСТИ: ФИЛОСОФСКО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ 51**

Рассмотрена эволюция концепций внеземного разума, их экспликации в универсуме культуры, дисциплинарные измерения, философско-образовательный потенциал, значение для философии образования. Сферами обсуждения проблемы «SETI – SETI», путей ее решения и возможных последствий для человечества являются философия, философия культуры, культурология, логика и методология научного познания, религиоведение. Социокультурная методология исследования раскрывает место представлений о внеземном разуме в культурном универсуме и образовании эпохи постмодерна, их роль в осознании субъектности человечества.

Ключевые слова: внеземной разум, SETI, культурный универсум, концептуальный кластер, философия, философия образования, логика, методология познания.

**ВРЕМЯ РЕФОРМ: МЕТОДОЛОГИЯ И МЕТОДИКА ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО
ПРОЦЕССА**

Иван СИЛАДИЙ

НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИИ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ..... 59

Модернизация отечественного образования создает новые вызовы в системе подготовки человека к жизни. Одновременно эти вызовы обусловлены и процессами украинского государства – утверждением рыночных и демократических отношений, становлением гражданского общества и политической нации, возрождением национальной культуры и т. п. В не меньшей степени вызовы в системе образования порождены кризисными явлениями в экономике: увеличением безработицы, падением жизненного уровня людей, ростом преступности и т.п. Кроме того, обретая национальные контуры, украинское образование становится на путь вхождения в многонациональное европейское пространство. Решение связанных с этим проблем требует развертывания глубоких и разветвленных научно-педагогических исследований модернизационных образовательных вызовов.

Ключевые слова: человек, образование, модернизация, гуманитаризация образования, информатизация образования.

Екатерина ШОВШ

**ИНФОРМАЦИОННАЯ КУЛЬТУРА СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА:
ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ 65**

Анализируются особенности формирования информационной культуры будущих социальных педагогов, учителей и социальных работников, прежде всего, важность доступа (и освоение) к информационно сжатому социальному опыту поколений. Традиции, обычаи народа, особенности его ментальности, проявляющиеся прежде всего в быту, являются той первичной базой и одновременно источником, из которого социальный педагог черпает модели, подходы, способы работы с людьми разного возрастного, имущественного, религиозного и т.п. статуса. Информационная культура социального педагога

га должна включать в себя глубокий общечеловеческий чувственный сегмент, который обеспечивает человеческое и человеческое отношение к своим реципиентам, сопереживание их судьбы и перспективы вхождения в общественную целостность.

Ключевые слова: человек, образование, культура, информация, информационная культура.

ГУМАНИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ И ВОСПИТАНИЯ

Екатерина ПАСЬКО

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ОБЩЕНИЯ КАК УСЛОВИЕ ПРОДУКТИВНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГА..... 72

В статье рассматривается феномен эффективного общения и особенности его внедрения и активного использования в рамках профессиональной деятельности современного педагога. Отдельное внимание уделено барьерам общения, которые влияют на успешность коммуникативного взаимодействия педагога с учащимися. Представлено факторы, которые препятствуют эффективному общению учителя. Акцентируется внимание на важности активного слушания в процессе профессионального взаимодействия, рассматриваются уровни активного слушания и возможности использования типов слушания в процессе общения педагога со школьниками.

Ключевые слова: общение, продуктивное, эффективное, профессиональное, педагогическое, психологические аспекты.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Марья НЕСТЕРОВА

ЕВРОПЕЙСКИЕ КОГНИТИВНЫЕ ПРАКТИКИ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ СПЛОЧЕННОСТИ В УКРАИНСКОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ..... 77

В статье рассматриваются европейские когнитивные практики развития социальной сплоченности и перспективы их имплементации в образовательное пространство Украины. Показаны связи социальной сплоченности и трансверсальных компетенций. В статье обозначены основные практические задачи по внедрению европейских когнитивных практик в украинское образовательное пространство.

Ключевые слова: когнитивные практики, образовательное пространство, социальная сплоченность, трансверсальные компетенции.

ABSTRACTING REVIEW OF JOURNAL ARTICLES

HEAD EDITOR PAGE

Victor ANDRUSHCHENKO

«THE SCHOOL OF FUTURE» FOR UKRAINE AND EUROPEAN SPACE.....5

The article analyzes challenges of the globalized world for the system of training for human life, and responses by means of education in Ukraine and in European countries. Education and science, and broader – the intellect of the nation is considered as the main resource through which modern society can move on the stairs of social progress. The neglect of education reveals in losses, which “wash away” the culture, displace people from the ways of civilized development. Special attention is given to consideration of realization directions of the Concept of “New Ukrainian School. Space of educational opportunities”. It is emphasized that the future education should be attractive, human-centered, democratic, open, dialogical and informational, and must implement on the basis of the organic unity of knowledge, competencies and values.

Keywords: human, culture, education, training, modernization, knowledge, competencies, values.

URGENT PROBLEM

Victor ANDRUSHCHENKO, Volodymyr SERGIENKO, Igor VOITOVYCH

EDUCATIONAL MEASUREMENT: RESEARCH AND PRACTICE 17

Proved that the educational measure can be considered as a special case of educational assessment. They are associated with such concepts and activities as testology, assessment (expert etc.), qualimetry, scientometrics, monitoring the quality of education, mathematical statistics, ranking in education, standards development and standards of educational training. Measuring the quality of students and faculty expertise gives organizers the training process information to make decisions and achieve their goals. Authors presents the experience of training in educational measurement and of ranking teachers and departments at the National Pedagogical Dragomanov University.

Keywords: higher education, quality of higher education, assessment tests, ratings, management, specialty "Educational assessment".

FIGURE

Oleksandr VOZNIUK, Galyna KOZLAKOVA

OLEXANDRA DUBASENIUK FAMOUS PEDAGOG, SCIENTIST
AND ORGANIZER OF THE SCIENCE-PEDAGOGY SCHOOL

“PROFESSIONAL AND PEDAGOGY TRAINING OF FUTURE TEACHERS” 25

The article represents the science-pedagogy results, educational and methodological issues and science-pedagogical school of Professor Oleksandra Dubaseniuk in contents of her elections as the Honorific member of NAPS of Ukraine in October, 2016.

Keywords: O. Dubaseniuk, science-pedagogical school, professional pedagogy training, future teachers, educational and methodological issues, pedagogy investigation.

EDUCATION PHILOSOPHY OF THE XXI CENTURI: SEARCH FOR PRIORITIES

Tamara KIRYK

EDUCATIONAL PHILOSOPHY ABOUT NOOLEXICON FOR THE HIGHER
EDUCATION OF THE XXIST CENTURY..... 30

The author studied a modern trend in introduction of new scientific terms related to the concept "noosphere". They are useful to describe innovation in higher education, scientific

research, production, management, ecology and others. New terms form noolexicon (nooglossary or noencyclopedia). There are 5 especially important concepts: nootechnologies, noonet, noodevelopment, noosociety, noohumanism. The author offers to divide noolexicon into two parts – rational associated with the exact knowledge (Sciences), and irrational knowledge (Arts). It specified on the importance of the concept of "noohumanism" in education, a new scientific basis is suggested.

Keywords: higher education, noosphere, noolexicon, nootechnologies, noodevelopment, noohumanism.

Yulia OPANASYUK

PHILOSOPHY OF INFORMATIONAL EDUCATION..... 37

The modern world is inherent in the rapid growth of information and change in means of communications. Until recently people acquired knowledges that were enough for the whole life. Today information is aging without even reaching consumers, who have to constantly learn, relearn, to transform their own lives. With the change of the total activity communicational technologies fundamentally changed as well. So now one should be able to quickly orient himself in space of knowledge, to learn to abandon old stereotypes of behavior and thinking without regret. However, the current stage of human development can be characterized by increasing globalization and the deepening problems in the system of relations "person - society." By increasing the efficiency of the economy, globalization creates potential threat in dismantling social superstructure established during previous century with a possible aggravation of class relations on a planetary scale.

Keywords: human, education, philosophy of education, globalization, progress.

INNOVATIVE SCIENCE AND MODERN EDUCATION

Volodymyr LUGOVYY, Zhanneta TALANOVA

SCIENCE AT THE UNIVERSITIES, UNIVERSITIES IN SCIENCE

IN THE WORD RESEARCH AREA..... 42

Using the new statistics, the features of the modern world research area, its main structural components of different modalities are revealed. It is proved that the university sector is important, but not the dominant subject of research and development (R & D). Its share in the spent funds for appropriate activity, usually no more than a quarter and is the largest for Western European universities, the lowest for the East Asian ones. There are eight countries in the world that most invest of financial and human resources in R & D, namely the US, China, Japan, Germany, Korea, France, UK and Russia. US dominate in terms of the world R & D expenditure and are intermediate by the ratio of business and government in their role of financing, and also by the university sector share in their performance (14%). In this country, federal funding of higher education R & D expenditure is more than 55%, common is institution self-funding (over 24%), while the share of business does not exceed 5–6%. In Ukraine, the higher education sector in the national research area in 2015 accounted for 5.3 % expenditure, corresponding institutions itself funding was 0.04%, the share of R & D finance in the budgets of these institutions do not exceed an average of 3%. As for increasing the role of Ukrainian university R & D, there is prerequisite of overcoming universities' scattering. It is also necessary gradual increase in public spending on R & D in universities.

Keywords: world research area, research and development, the university sector, funding, researchers, OECD, EU, USA, Ukraine.

Anatoly TSHEDRIN

**CONCEPT OF EXTRATERRESTRIAL INTELLIGENCE IN THE CULTURAL
UNIVERSE OF OUR TIME: THE PHILOSOPHICAL AND EDUCATIONAL
MEASUREMENT 51**

The evolution of the concept of extraterrestrial intelligence, which are structured integrity, their explication in the universal culture of traditional society, modern and postmodern, the disciplinary measure of philosophical and educational potential, in the context of the philosophy of education. The areas of discussion of the problem «CETI-SETI» ways to solve it, and the possible consequences for mankind are the philosophy, culture, philosophy, culture, logic and methodology of scientific knowledge, the study of religion Study of the problem of extraterrestrial intelligence with the involvement of the socio-cultural methodology reveals the mechanisms of formation of radio astronomy paradigm of searching for extraterrestrial intelligence in the cultural universe of modernity, the role of problem «CETI-SETI» in the awareness of subjectivity of humanity in the postmodern situation.

Keywords: extraterrestrial intelligence; SETI; philosophy; philosophy education; logics; methodology of cognition.

**PERIOD OF CHANGE: EDUCATION PROCESS METHODOLOGY AND METHOD
Ivan SYLADIY**

NEW TENDENCIES IN THE DEVELOPMENT OF NATIONAL EDUCATION 59

Modernization of national education leads to new challenges in the system of preparation of an individual for life. At the same time, these challenges are caused by processes of Ukrainian state-building - consolidation of market and democratic relations, formation of civil society and political nation, the revival of national culture and more. No less challenges in education are generated by the crisis in the economy, increasing unemployment, falling living standards of people, rising crime and so on. Moreover, barely gaining national paths, Ukrainian education is on its way to joining the multinational European space. The solving of associated problems requires deployment of deep and ramified scientific and educational researches on modernizational educational challenges.

Keywords: people, education, modernization, humanization of education, democratization of education, informatization of education

Kateryna SHOVSH

**INFORMATIONAL CULTURE OF SOCIAL PEDAGOGUE: FEATURES
OF FORMATION AND IMPLEMENTATION 65**

The article analyzes specific features of formation of informational culture of the future social pedagogues, teachers and social workers; among the features of these processes author distinguishes, above all, the importance of access to (and development) informationally compressed social experience of generations. Traditions, customs of the people, features of its mentality, that are manifested primarily at home, is the primary base and at the same time the source from which social teacher draws models, approaches and ways of working with people of different age, wealth, religious status and so on. Informational culture of social pedagogue should include universal deep sensual segment, which provides human attitude to its recipients, empathy for their fate and prospects of entering the public integrity.

Keywords: human, education, culture, information, informational culture.

HUMANIZATION OF EDUCATION AND TRAINING

Ekaterina PAS'KO

THE EFFECTIVE COMMUNICATION AS A CONDITION OF PRODUCTIVE PROFESSIONAL TEACHER'S WORK	72
--	----

In the article it is shown the phenomenon of the effective communication, the specification of its improvement and active use in the professional activity of the modern teacher. Special attention is paid to the communication barriers that affect the success of the communicative interaction of the teacher and students. It is shown the factors that prevent effective communication of the teacher. The article focuses on the importance of active listening in the process of professional interaction, considers the levels of active listening and the possibilities of the use of these types of hearings in the process of communication of the teacher and students.

Keywords: communication, productive, effective, professional, pedagogical, psychological aspects.

FOREIGN EXPERIENCE

Marja NESTEROVA

EUROPEAN COGNITIVE PRACTICES OF SOCIAL COHESION DEVELOPMENT IN THE UKRANIAN EDUCATIONAL DIMENSION	77
---	----

The article considers the European cognitive practices of social cohesion development and perspectives of their implementation in the educational dimension of Ukraine. Connections between social cohesion and transversal competences have been shown. The article outlines the main practical tasks in the implementation of the European cognitive practices in the Ukrainian educational dimension.

Key words: cognitive practices, educational space, social cohesion, transversal competences.

INFORMATION. REVIEW. MESSAGE

Abstracting Review of Journal Articles	86
Contents	94
To Autors Attention	95

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ

**Теоретичний
та науково-методичний
часопис**

**ДЕРЖАВНЕ
ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ
ПІДПРИЄМСТВО
ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»**

**Директор видавництва
Олексій ОСЬКІН**

**Головний редактор
редакції журналів
Ніна БЕРІЗКО**

Адреса видавництва:
03680, Київ, вул. Олександра Довженка, 3
Тел.: (044) 456-37-32
Рекламний відділ: тел. (044) 456-37-02
E-mail: pedpressa@ukr.net

**Над номером працювали:
Володимир КОЧУБЕЙ**

Світлана РАДІОНОВА

© Усі права захищені. Жодна частина, елемент, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути копіюваними чи відтвореними в будь-якій формі і будь-якими засобами – електронними і фотомеханічними, зокрема через ксерокопіювання, запис чи комп'ютерне архівування без письмового дозволу видавця.

Підписано до друку 03.03.2017 р.
Формат 70 × 100^{1/16}. Папір офсет.
Друк офсет. Ум. друк. арк. 10,4
Обл.-вид. арк. 11,0. Наклад 300 пр.
Зам.

Друк ТОВ фірма «АНТОЛОГІЯ»
03680, м. Київ, вул. Олександра Довженка, 3